

8. ENKLIITTINEN KOPULA

(Thomsen 1984: 275; Zólyomi 2014a; Jagersma 2010: 681–686)

Lausekkeen tai lauseen perässä voi esiintyä enkliittinen kopula, joka vastaa useimmiten merkitykseltään suomen olla-verbiä. Yksikön 3. persoonalla on kaksi kirjoitusvarianttia, joista **am₆(AN)** on muinaissumerilainen ja **àm(A.AN)** sitä myöhempi.¹⁷⁷ Kopulat {men, meš} saattavat esiintyä muodossa **me** muinaissumerissa ja Gudean teksteissä: **sipa-me** 'olen paimen'.

	Morfeemi	Ortografia	Merkitys
y.1.p.	{men}	me(-en), me-en ₆	'minä olen'
y.2.p.	{men}	me(-en)	'sinä olet'
y.3.p.	{am}	àm, am ₆	'hän on, se on'
m.1.p.	{menden}	me-en-dè-en	'me olemme'
m.2.p.	{menden}	me-en-zé-en	'te olette'
m.3.p.	{meš}	me-eš	'he ovat, ne ovat'

Rajageminaation yhteydessä yksikön 3. persoonan kopula voidaan kirjoittaa konsonanttien /k d l n/ perässä **kam**, **dam**, **lam** tai **nam**. Muiden rajageminaation laukaisevien konsonanttien jäljessä käytetään syllabista kirjoitusasua **Ca-am_{3/6}** tai morfofoneemista asua **am_{3/6}**. Kopula {am} voi uussumerista alkaen assimiloitua edeltävään vokaaliin, jolloin se kirjoitetaan **im**, **em** tai **um**: **lugal-zu-um** 'hän on kuninkaasi'. Muinaisbabylonialaisella kaudella ja sen jälkeen /m/ saattaa toisinaan kadota sananloppuisena.¹⁷⁸ Omistusliitteiden jälkeen kopulan /m/ katoaa usein kieli-muodosta riippumatta.

Yksi kopulan keskeisimmistä tehtävistä on toimia olla-verbinä **predikatiivilauseessa** eli kuvata millaisia asiat ovat tai olivat. Predikatiivilauseessa subjekti on yleensä absoluutiivissa ja kopula liittyy predikatiivina toimivan lausekkeen tai sanan perään (48, 49). Kopulan käyttö predikatiivilauseissa ei tosin ole pakollista. Näitä voidaan muodostaa myös listaamalla subjekti ja predikatiivi peräkkäin. Tämä on yleistä sineteissä, erisnimissä ja muinaissumerilaisissa kuninkaallisissa kirjoituksissa: **diğir-ra-né** 'šul-utul' 'šul-utul on hänen jumalansa'.

¹⁷⁷ Jagersman (2010: 684) mukaan **am₆** /ʔaʔam/ ja **àm** /ʔam/.

¹⁷⁸ Black & Zólyomi 2000: 13.

(48) **diġir-ra-né** ^d**šul-utul**₁₂-**am**₆

'hänen jumalansa on Šul-utul'

{diġir+ane+Ø šul.utul+Ø+am}

{jumala+hänen+ABS} Šul-utul+ABS+on}

(49) **ḥa-am-mu-ra-pí** **ki áġ** ^d**marduk-me-en**

'Olen Ḥammurapi, Mardukin rakastama.'

{ḥa.am.mu.ra.pí+Ø ki áġ marduk+ak+Ø+men}

{Ḥammurapi+ABS rakas Marduk+GEN+ABS+minä olen}

(50) **sipad-me nam-nun-né saġ ma-ab-šúm-šúm**¹⁷⁹

'Minä olen paimen. Ylhäisyys on antanut minulle (unessa) enteitä.'

{sipad+Ø+men nam.nun+e saġ+Ø ma+b+šum+šum+Ø}

{paimen+ABS+olen ylhäisyys+ERG enne+ABS minulle+se+antaa*2+ne}

Myöhemmin (s. 122) käsiteltävien interrogatiivipronominien **me-(en)**, **a-na** ja **a-ba** yhteydessä kopula esiintyy ainoastaan niihin suoraan liittyneenä.

(51) **a-ba-àm mu-zu nam-zid-tar-ra mu-ġu**₁₀-**um**

'Mikä on nimesi? Namzid tara on nimeni.' (= kuka on nimesi?)

{a.ba+Ø+am mu+zu+Ø nam.zid.tar.a+Ø mu+ġu+Ø+am}

{kuka+ABS+on nimi+sinun+ABS Namzid tara+ABS nimi+minun+ABS+on}

Olla-verbin lisäksi kopulalla on painottava tai **topikalisoiva** merkitys. Ilman kopulaa ja nominalisoivaa suffiksia {ʔa} esimerkki (52) olisi luettava: 'Gudea avasi silmänsä (herralleen) Ningirsulle'. Tällöin subjektin tulisi tosin olla ergatiivissa (ks. luku 18.1).

(52) **gù-dé-a** ^d**nin-ġir-sú-ra** **igi mu-ni-du**₈-**àm**'Se oli Gudea, joka avasi silmänsä (herralleen) Ningirsulle!'¹⁸⁰

{gù.dé.a nin.ġir.su.k+ra igi+Ø mu+nni+n+duġ+Ø+ʔa+Ø+am}

{Gudea Ningirsu+DAT silmä+ABS VEN+OBL+hän+avata+sen+NOM+ABS+oli}

Sumerissa on myös itsenäinen kopula, jota käytetään sellaisissa tilanteissa joissa enklittinen kopula ei pysty ilmaisemaan tarvittavia kieliopillisia vivahteita, kuten kieltoa, alisteisuutta tai modaalisuutta. Itsenäinen kopula käsitellään luvussa 12.4.

179 Huomioi, että abstraktit substantiivit ovat elottomia vaikka ne viittaisivatkin elolliseen olentoon. Tässä verbimuoto saa elottoman subjektin {b}.

180 Sanatarkasti *avasi silmänsä Ningirsua koskien*, sillä tähän viitataan obliikvilla {nni}.